

BRODI/ONA

MATEA ŠABIĆ SABLJIĆ

Duži niz godina istražujem poziciju žene u po-morskom svijetu. Kroz osobno iskustvo, prvo: učeći, održavajući i popravljajući tradicionalni drveni brod (leut) od 2009-2019., potom **istražujući** koje su to žene, iako "nevidljive" ipak sudjelovale u po/morskom svijetu tj. povijesti, do danas (što rezultira intervencijama u pomorske muzeje), i gradeći vlastite "utopijske" brodice: flotu BRODI/ONA (što rezultira performativnim akcijama porinuća svake novosagrađene brodice i imenovanja po zanimljivoj ženi iz povijesti pomorstva), čineći vidljivim žene koje kroz povijest do danas svojim istraživačkim, navigacijskim, inženjerskim, aktivističkim i umjetničkim pothvatima grade bolja mora i sutra.

Od 2018. godine samostalno, svojim rukama, gradim vlastite "utopijske" brodice kao funkcionalnu mobilnu interaktivnu instalaciju u stalnoj izgradnji i nadogradnji: **flotu BRODI/ONA. Gradim ih u čast po/morskim heroinama koje su unatoč predrasudama i zabranama plovile morima, gradile brodove i istraživale morski svijet;** od gusarskih kraljica i gusarica, mornarki i brodograditeljica koje su se od vremena prije nove ere pa sve do 20.st najčešće prerusavale u muškarce zbog dobro nam znanog uvjerenja da je **"ŽENA NESREĆA NA BRODU"**, pa sve do pionirki 20. stoljeća koje su samostalno oplovljavale planetu, sudjelovale u utrkama, elektrozarivale brodove tijekom svjetskih ratova, izborile se za prava na školovanje i rad i u tehničkim strukama, te kao inženjerke i obrazovane pomorske arhitektice konstruirale i dizajnirale brodove, kao obrazovane pomorkinje, kapetanice i časnice upravljale brodovima i plovile morima, te kao obrazovane znanstvenice sudjelovale u utemeljenju znanosti o moru, istraživanju i mapiranju oceana., kao aktivistice se zauzimale za očuvanje i spašavanje morskog svijeta; **i tako istovremeno doprinosile pomicanju granica i ravnopravnosti.**

Istraživanje - koje su to sve žene sudjelovale u po-morskom svijetu kroz povijest do danas, izlažem u vidu intervencija u samu povijest pomorstva kroz Pomorske muzeje, kako bi se prateći službenu povijest pomorstva mogla iščitavati i ona paralelna "neslužbena - ženska povijest" koja je isto tako bila prisutna ali "nije bila vidljiva", a čija svjedočanstva su ostala zapisana uglavnom u vidu novinskih zapisa ili objavljenih memoara. Nastavljajući se na znanstveni rad Hanna Hagmark-Cooper, Åland Maritime Museum, Finland: "Is there place for woman in maritime history?", također postavljam pitanje **"IMA LI MJESTA ZA ŽENE U POVIJESTI POMORSTVA?"** Intervencija se kamuflira kao artefakt muzeja, redefinirajući stalni postav, ne predstavljajući službenu povijest pomorstva već intervenciju - **pokušaj da se "napravi mjesta" za žene u povijest pomorstva, ukazujući na zanimljivost njihovog djelovanja i čineći vidljivim njihovo prisustvo.** Brodice g/radim većim dijelom od recikliranog drva, koje potom štitim epoxy smolom, a pokreću se korištenjem sinergije čovjeka i prirode, na vesla i jedra, ekološki, ne uzurpirajući okoliš ni bukom ni pogonom, potpuno utopljene u krajolik. Brodice su funkcionalne, plovne, duge su 4,5m, imaju po 2 jarbola, bordo jedra. Rad je procesualan, od ideje i namjere iz 2010.te godine kao odgovor na iskustvo imanja i održavanja drvenog broda, odgovor na provokaciju jednog meštra, gdje me jedna **METLA** zapravo isprovocirala tj. potakla da skroz samostalno zaista sagradim svoj brod tj. cijelu flotu brodice u čast po/morskim heroinama., do uspostavljanja mogućnosti po pitanju stjecanja znanja, prostora, uvjeta za rad i alata. **Od 2018.te g/radim flotu BRODI/ONA u svom studiju RADI/ONA usred Zagreba na tankoj liniji umjetničkog i praktičnog, kreiram tj. g/radim funkcionalnu umjetničku instalaciju, flotu posvećenu po-morskim junakinjama, koja osim što se pita "ima li mjesta za žene u svijetu pomorstva?", umjetničkom gestom, odlukom, organizacijom i radom: svojim rukama, g/radi "paralelni svijet-vijest- povijest", redefinirani svijet-pomorstva."**

BRODI/ONA > SPLIT:

"IMA LI MJESTA ZA ŽENE U POVIJESTI POMORSTVA?"

INTERVENCIJA POMORSKI MUZEJ SPLIT
(2021.)

/ INTERVENCIJA U HR.POMORSKI MUZEJ SPLIT 23.11.-16.12.2021. / 6 brodice / 60 legendi-muzejskih oznaka sa 60 led svjetalaca, 100m RGB led traka, 1 fotografija kaširana na kapafix 50x70cm / 41. SPLITSKI SALON "NE POSVE IZGUBLJENI JEDNI ZA DRUGE" / KUSTOSICA IVANA MEŠTROV u suradnji s ANA JANEVSKI / *Nakon četiri godine recikliranja kašeta, drvenih podova, parketa, drvenih suncobrana..., pa pilanja, gradnje, brušenja i epoksiranja, flotu od 6 brodice BRODI/ONA sam premijerno izložila kao intervenciju u stalni postav Hrvatskog pomorskog muzeja Split, u samu povijest pomorstva. U vidu 60 muzejskih legendi-oznaka na zidove muzeja sam istakla istraživanje: koje su to žene sudjelovale u po-morskom svijetu kroz povijest do danas; s imenima i kratkim biografijama 60 žena, po mom izboru, koje ne predstavljaju službenu povijest pomorstva već intervenciju - pokušaj da se "napravi mjesta" za žene u povijest pomorstva,*

ukazujući na zanimljivost njihovog djelovanja i čineći vidljivim njihovo prisustvo., pa se prateći službenu povijest pomorstva mogla iščitavati i ona paralelna "neslužbena – ženska povijest" **koja je isto tako bila prisutna ali "nije bila vidljiva"**. Tablice su kolaž istraživanja, sakupljenih informacija, smještanje aktera u svojevrsni "timeline" pomorstva, ukazuju na "junakinje" svog vremena koje nisu zastupljene sustavno kao dio povijesti, ali ipak njihova iznimnost i zanimljivost je ostala zapisana uglavnom u vidu novinskih članaka, dnevničkih zapisa ili objavljenih memoara. Njihove kratke biografije toliko su zanimljive da bi po svakoj mogao snimiti film. Intervencijom redefiniram stalni postav pomorskih muzeja "kamuflirajući ih kao artefakt muzeja"-**"radim mjesta"** za žene direkt u povijest pomorstva, smještajući ih na zidove muzeja i tako im barem privremeno dajući vidljivost i mjesto u službenoj povijesti pomorstva, zapravo postavljajući pitanje **"Ima li mjesta za žene u povijesti pomorstva?"** (* nastavljaajući se na znanstveni rad Hanna Hagmark-Cooper, Åland Maritime Museum , Finland: "Is there place for womwn in maritime history?").

BRODI/ONA > SPLIT:

"PORINUĆE FLOTE BRODI/ONA"

1. Međunarodni dan žena u pomorstvu

INTERVENCIJA U LUČICU MATEJUŠKA SA ZASTAVICAMA, PORINUĆE FLOTE:

"TEUTA"

Gusarska kraljica

"SLAVA LUNARDOVA"

Suvlasnica škvera

"MARY LACY"

Prerušena brodograditeljica

"JEANNE BARET"

Prerušena moreplovka, prva žena oko svijeta

"ELLEN MACARTHUR"

Najbrža oko svijeta 2005.

(2022.)

/ PERFORMATIVNA AKCIJA 18.05.2022. na 1. MEĐUNARODNI DAN ŽENA U POMORSTVU, LUČICA MATEJUŠKA SPLIT / porinuće 5 brodica "TEUTA", "SLAVA LUNARDOVA", "MARY LACY", "JEANNE BARET", "ELLEN MACARTHUR" / 5 kuma TEUTA TOMASOVIĆ, DANKA RADIĆ, TONKA ALUJEVIĆ, LENA LOZIĆ, DUŠKA BOBAN / 6 navigatorica / 122 zastavice / nastavak na 41. SPLITSKI SALON U SURADNJI SA HULU SPLIT I HR. POMORSKI MUZEJ SPLIT, ŠPORTSKO RIBOLOVNO DRUŠTVO LUBIN / Nakon "porinuća u povijest" (u muzej), slijedilo je imenovanje brodica i "porinuće u budućnost" (isplovljavanje iz luke). Međunarodna pomorska organizacija UN-a proglasila je 18.05.2022. Međunarodnim danom žena u pomorstvu, prvi put u povijesti. Baš na taj dan, izvela sam **performativnu akciju porinuća flote BRODI/ONA** – koju sam sagradila kao posvetu po-morskim ženama koje su bile i jesu dio pomorske povijesti, unatoč zabranama i predrasudama, poput one dobro poznate da je **"ŽENA NESREĆA NA BRODU"**. Iako su žene u pomorstvu danas ravnopravne i imaju pravo na školovanje još uvijek sudjeluju s manje od 2% zaposlenih u pomorskoj industriji svijeta. Performativna akcija je izvedena u manirima svečanih porinuća ali estetiziranih u duhu poruke koju sam željela prenijeti. Uz mul Matejuška su se vijorile 122 bordo zastavice s imenima i kratkim biografijama 122 pomorske heroine kroz povijest do danas, ukazujući na prisutnost žena u povijesti i sadašnjosti pomorskog svijeta. U performativnoj akciji porinuća, kume; naše istaknute "morske žene", su zamolile more da prihvati imena brodica. Kuma dr. **Danka Radić** umirovljena ravnateljica Hrvatskog pomorskog muzeja Split, autorica znanstvenog rada "Trogirska tradicijska brodogradnja", na Ceremoniji porinuća zamolila je more da prihvati ime brodice **"SLAVA LUNARDOVA"** po Slavi koja je, zajedno sa svojim ocem kalafatom majstorom Lunardom, bila suvlasnica škvera u Trogiru još u 13. stoljeću. Kuma **Tonka Alujević**, morska spisateljica i pustolovka, plovila je morima, dvaput prešla ocean, a doplovila je, zajedno s tadašnjim partnerom, u najmanjem brodu na svijetu – gucu – do Festivala mora u francuskom Brestu. Imenovala je brodicu – **"MARY LACY"** po prvoj ženi koja se školovala kao šegrt za brodograditelja i to prerušena u muškarca od 1763.g. te položila majstorski ispit dobivši službenu dozvolu za gradnju brodova 1770 g. u Engleskoj. Gradila je brodove cijelo vrijeme prerušena u muškarca, a ostvarila je i službenu mirovinu. Brodicom Mary Lacy je zaplovila nastavnica Pomorske škole u Splitu **Marijana De Marchi** te multimedijalna umjetnica **Marija Golub**. Kuma **Lena Lozić**, plovila je kao treća časnica na kontejnerašima i tankerima, a potom se posvetila budućim pomorcima i pomorkinjama kao nastavnica u Pomorskoj školi u Splitu; imenovala je brodicu – **"JEANNE BARET"**, po botaničarki koja je u potrazi za biljkama postala prva žena koja je oplovila svijet (1766.-1769). Prerušila se u muškarca; kao asistentica svom partneru Philbert Commersonu na ekspediciji oko svijeta koju je vodio francuski istraživač Louis Antoine Bougainville. Jeanne je otkrila mnoge biljke pri ekspediciji broda Etoile, među njima najznačajniju Bougainvillea biljku iz Brazila

(bugenvilija) koju je nazvala po zapovjedniku broda. Brodicom je zaplovila multimedijalna umjetnica **Tihana Mandušić**. Kuma **Duška Boban**, splitska umjetnica koja je izložbom i publikacijom "Amorella– ploveći grad" 2018. godine aktualizirala pitanje nedovoljne valorizacije pomorske i brodograđevne baštine Splita, zagovarajući pritom osnivanje "Muzeja mora", zamolila je more da prihvati ime brodice "**ELLEN MACARTHUR**" – po jedrilničarki koja je 2005. osvojila svjetski rekord za najbrže solo oplovljavanje svijeta, i potom osnovala "Ellen MacArthur fondaciju" s ciljem da se ubrza prijelaz na regenerativnu "cirkularnu ekonomiju": gospodarski sustav koji se nosi s globalnim izazovima poput klimatskih promjena, gubitka bio raznolikosti, otpada i zagađenja – ponovnom uporabom, dijeljenjem, popravcima, obnavljanjem i recikliranjem, kako bi se stvorio sustav zatvorene petlje, minimizirajući upotrebu resursa, stvaranje otpada, zagađenja i emisije ugljika. Brodicom je zaplovila dizajnerica **Dunja Sučić**. Kuma **Teuta Tomasović**, beba čije je roditelje intervencija u Hrvatskom pomorskom muzeju Split BRODI/ONA (2021.) inspirirala da joj daju ime po moćnoj Ilirskoj kraljici gusara koja je upravljala gusarskim flotama još u 3.st.pr.Kr, zamolila je more da također prihvati ime "**TEUTA**" za brodicu. Zaplovila je Teutina mama, nastavnica likovne kulture **Ana Pelajić Tomasović**.

Svaka civilizacija ima svoju tradiciju imenovanja brodova, ali najčešće su se davala ženska imena: "Ona". Od početka zabilježene povijesti čovjek je gradio brodove za putovanja i istraživanje svijeta. Jedna od najtrajnijih tradicija mora je **koncept imenovanja brodova**. Iako se ne zna točno zašto su se brodovi imenovali ženskim imenima, i zašto se o njima govorilo u ženskom rodu, kao "Ona", postoje dvije istaknute teorije. Jedna hipoteza je da su brodovi imenovani po božicama i drugim mitskim ženskim likovima, a kasnije i popularnim ženskim imenima, po tradiciji koja se odnosi na ideju ženske figure kao majke ili božice koja vodi i štiti brod i posadu. Druga teorija je da se u mnogim jezicima za objekte koriste članovi ženskog roda. Kako se jezik mijenjao i razvijao, tradicija korištenja ženskog oblika za nazive brodova se nastavila i prisutna je i danas. Imenovanje broda važna je tradicija prije inauguracijskog porinuća broda. Održavale su se kako bi se udobrovoljilo more, kako bi se novom brodu, njegovoj posadi i putnicima donijela sreća i sigurnost. Tradicija ceremonije imenovanja seže tisućama godina unatrag, različiti narodi i kulture oblikovali su ceremonije oko porinuća broda. Postoje dokazi da su Babilonci slavili porinuća brodova još u 3. tisućljeću prije Krista, a Rimljani, Grci i Egipćani pozivali svoje bogove da zaštite brodove prije početka putovanja. **Nastavljajući se na tu tradiciju i ja imenujem svoje brodice ženskim imenima, ali ne po mitskim Božicama već po stvarnim morskim heroinama.** Od tud i sam naziv rada brodi/ona = u značenju "Brodi (plovi) Ona", "Brod i Ona" ili "Brod je Ona, Ona je Brod".

BRODI/ONA > SILBA :

"NOSIM BROD PREKO BRDA"

PERFORMATIVNA AKCIJA: 36 ŽENA NOSI 6 BRODICA "PREKO BRDA"

PERFORMATIVNA AKCIJA IMENOVANJA I PORINUĆA ŠESTE BRODICE

"RACHEL PARSONS"

Osnivačica ženskog inženjerskog društva

MARICA NJEGOVAN

kuma, prva žena Jadrolinije

INTERVENCIJA NA OTOK SILBA SA ZASTAVICAMA

(2022.)

/ PERFORMATIVNA AKCIJA 04.08.2022. / PORINUĆE ŠESTE BRODICE "RACHAEL PARSONS" / KUMA MARICA NJEGOVAN / OTOK SILBA / 6 brodica, 1 kuma, 6 navigatorica, 122 zastavice / voditeljica NATASHA KADIN, U ORGANIZACIJI SEA SILBA ENVIRONMENT ART, TZ SILBA, ŠRD GALEB / Pozvali smo Silbenjanke i gošće da sudjeluju u performansu "NOSIM BROD PREKO BRDA" kako bismo uprizorili jednu poetsku sliku inspiriranu citatom Wenera Herzoga "Every man should pull a boat over a montain once in his life"..... koja također dočarava osjećaj "utopijske brodogradnje u srcu kontinenta, noseći stalno brodice "preko brda" (brodice gradim u Zagrebu) . Okupilo se 36 žena odjevenih u crnu neboju i na ruke smo na drugu stranu otoka prenijeli šest brodica; "NOSIM BROD PREKO BRDA" iz Zapadne u Istočnu luku "u osvit nekim novim jutrima povijesnih i budućih heroina", kako bi imenovali i porinuli šestu brodicu u čast "Rachel Parsons" osnivačici ženskog inženjerskog društva u Engleskoj (1919.-21). Iznad ulica je svakih 100injak metara bio razapet kabel od struje, ili pak grane od stabala, a flotu brodica opremljenu sa jarbolima i jedrima (kažu mještani da je "izgledalo kao ep, kao procesija brodica") je trebalo navigirati kako bi jarboli mogli proći ispod kabela, pa je vodstvo preuzela časnica i kuma **MARICA NJEGOVAN**; koja je još sedamdesetih godina prošlog stoljeća plovila na brodovima Jadrolinije kao druga časnica i ravnopravna članica posade te tako postala prva žena na Jadrolinijinih brodovima. Kuma Marica je imenovala brodicu "**RACHEL PARSONS**" po engleskoj inženjerki i zagovornici prava žena na zapošljavanje, jednoj od prve tri žene koje su na sveučilištu Cambridge studirale mehaničke znanosti, vodećoj članici "Nacionalnog vijeća žena" koja se zalagala za jednak

pristup tehničkim školama i fakultetima za sve, osnivačici i prvoj predsjednici "Ženskog inženjerskog društva" koje je promicalo zadržavanje žena inženjerki nakon Prvog svjetskog rata, podržavajući inženjerstvo kao karijeru za žene, te jednoj od prve tri žene primljene u "Kraljevski institut pomorskih arhitekata". Brodicom je zaplovila multimedijalna umjetnica **Nives Sertić**. Potom je zaplovila cijela flota BRODI/ONA, svih 6 brodica.

BRODI/ONA > DUBROVNIK:

"METLICE U BRODICE"

SKUPLJANJE METLI, GRADNJA BRODICE
IZLOŽBA FLOTE "BRODI/ONA" U ARL LAZARETI LAĐA X
PERFORMATIVNA AKCIJA IMENOVANJA I PORINUĆA SEDME BRODICE

"EUDOKSIJA KUSTRIĆ"

Svjetioničarka s Dakse (1901.)

SERENA MELANI

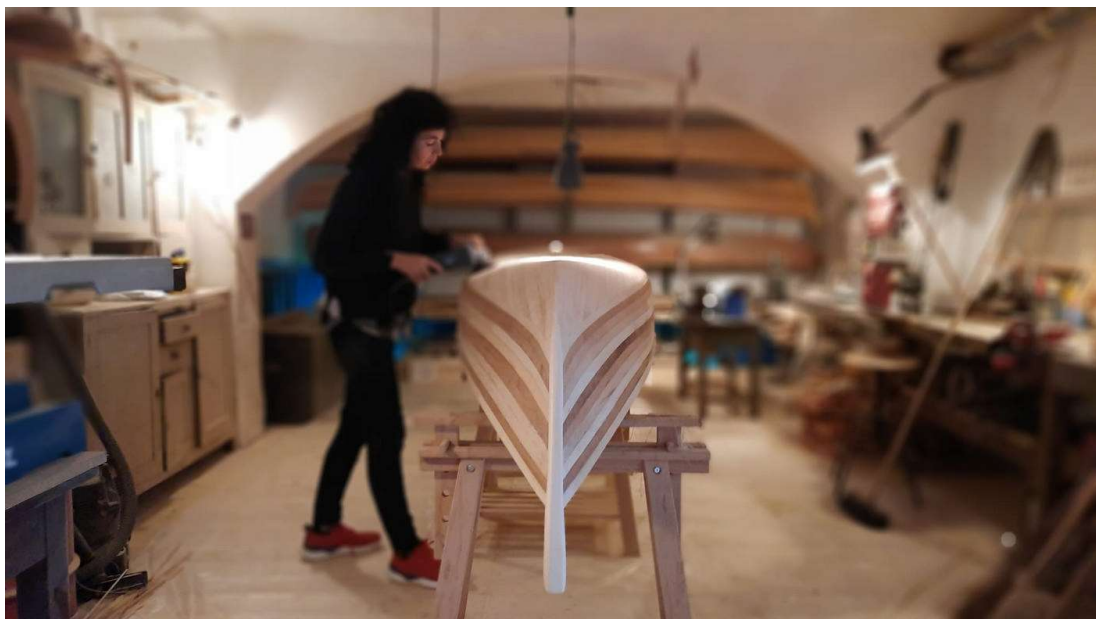
kuma, kapetanica kruzera

INTERVENCIJA U POMORSKI MUZEJ DUBROVNIK
(2022.)

/ IZLOŽBA - ART RADIONICA LAZARETI, GALERIJA "OTOK" - LAĐA X, DUBROVNIK 25.11.-16.12.2022./ PERFORMATIVNA AKCIJA PORINUĆA sa istezališta POSAT 10.12.2022. / BRODICA EUDOKSIJA KUSTRIĆ – KUMA SERENA MELANI / 7 brodica, 1 kuma, posada 6 navigatorica, "staza" odsječenih metli / voditeljica galerije Srđana Cvijetić / INTERVENCIJA U POMORSKI MUZEJ DUBROVNIK 10.-21.12.2022. sa 125 muzejskih legendi=oznaka / Posjedujući, održavajući i popravljajući stari drveni brod – leut (od 2009.-2019.), skupljala sam znanja i vještine s mišlju da bih jednom sama sagradila svoj brod. Na istezalištima sam stekla zanimljiva iskustva s različitim kalafatima i majstorima. Bilo je divnih ljudi, ali ponekad bih naišla i na zastarjele stavove poput poznate uzrečice da je "žena nesreća na brodu" te situacije da mi meštar od svih alata u ruke daje – jedino metlu. Tako me metla zapravo isprovocirala tj. potakla da skroz samostalno zaista sagradim svoj brod tj. flotu brodica u čast po/morskim heroinama koje su unatoč predrasudama i zabranama plovile morima, gradile brodove, i istraživale morski svijet. Za izložbu u Art Radionici Lazareti Dubrovnik – Galerija Otok, Lađa X, sam sagradila brodicu od metli koje smo u tu svrhu skupili od Dubrovkinja, Dubrovčana, gostiju i prijatelja. Brodicu smo u sklopu performativne akcije porinuća porinuli 10.12.2022. sa istezališta Posat. Kuma kapetanica kruzera **Serena Melani** ju je imenovala u čast svjetioničarki s Dakse **EUDOKSIJI KUSTRIĆ (1901.)**. Po jugu i kiši navigatorice: **Ivana Vlašić, Ivana Pegan, Ana Marija Obradović, Natalie Šimunović, Eta Kačić, Andrea Brajović** i ja smo porinule brodicu u more, potom sam zaplovila krug lukom. Iza metle stoji veliko povijesno, ekonomsko i kulturno značenje, oduvijek je bila nezamjenjiv radni alat, simbol uglavnom kućanskog i "ženskog", te obrtničkog rada (neizostavni alat starih zanatskih radionica), te simbol vještih žena. "Metlicu pretvaram u brodicu". Nakon toga smo otvorili intervenciji u stalni postav Pomorskog muzeja Dubrovnik sa 122 muzejske oznake sa kratkim biografijama po-morskih heroina kroz povijest do danas. O kapetanici Sereni Melani pišu u tisku 2019.: "Više je ljudi hodalo po Mjesecu nego što ima žena koje zapovijedaju kruzerima, nema ih ni deset na cijelom planetu, a jedna od njih na daleka krstarenja kreće s hrvatske adrese. Kapetanica Serena Melani (45), Talijanka udana za Dubrovčanina Renata Bulata (52), od 2014. živi u Veloj Luci gdje je sa suprugom, brodskim inženjerom, sagradila lijepu kamenu kuću u jednoj skrivenoj vali ... - Vrlo sam ponosna i počašćena što su me izabrali da zapovijedam novim brodom jer to ne doživi svaki kapetan, bez obzira na spol. Dočekala sam to nakon više od 20 godina ploidbe - kaže kapetanica rođena u toskanskom lučkom gradu Livornu. Zarana je osjetila neodoljiv zov dalekih mora i oceana i već sa 16 godina počela ploviti kao kadetkinja na trgovačkim brodovima u Atlantskom oceanu, no kad je 1993. u rodnom gradu završila Nautički institut, nije joj bilo lako pronaći posao u struci. Morala je čekati pet godina dok nije dobila prvi časnički posao na jednom tankeru, gdje je bila jedina žena u posadi, a uz to je godinu dana radila bez plaće. Pristala je na taj diskriminirajući uvjet kako ne bi unedogled ostala na suhom. - Nitko u to vrijeme nije htio ženu na brodu, naslušala sam se svakakvih ludih izgovora zašto me ne žele zaposliti - prisjeća se Serena. - Na početku karijere bila sam diskriminirana samo zato što sam žena, ponekad i na brodu, ali ne cijelo vrijeme. Ali kad sam počinjala s ovim poslom, znala sam što me čeka. Za uspjeh u ovom poslu morate imati malo smisla za humor i smijati se ljudima koji vas ugnjetavaju. Iako mi je ponekad bilo jako teško, nisam htjela odustati. Lijek za sve nedaće pronalazila sam u slanoj vodi: znoju, suzama i moru, kako je to lijepo rekla Karen Blixen." Tako je hrvatska snaha **Serena Melani** ušla u povijest pomorstva kao prva žena koja je od nultog dana zapovijedala potpuno novim, tek izgrađenim kruzrom. Kapetanica Serena Melani je došla iz Italije sa vođenja izgradnje sasvim novog kruzera kojemu će biti kapetanica od nultog dana, kako bi porinula brodicu u čast svjetioničarki s Dakse **"EUDOKSIJA KUSTRIĆ"**. Eudoksija je bila svjetioničarka na dubrovačkom otočiću Daksa, svjetlila je

svjetionikom 1901. godine. Nije bilo lako, a ni uobičajeno biti svjetioničarka i Eudoksija se zasigurno morala nositi s mnogim izazovima svoga vremena. Bila je iz svjetioničarske obitelji Kustrić koja je obilježila prvih 30 godina rada svjetionika. 150 godina od prvog svjetla, a 121 godinu nakon naše svjetioničarke svjetionik je ovu godinu ponovno zasvjetlio. Bilo je uobičajeno da svjetioničar na svjetioniku živi s obitelji, a žena je bila sposobna upravljati svjetionikom kada je svjetioničar bio onemogućen te je svakodnevno sudjelovala u radu svjetionika. U određenom povijesnom trenutku žene svjetioničara uspjele su se izboriti da budu plaćene za svoj rad, u početku kao asistentice, a potom i kao samostalne svjetioničarke. (* Podatak o svjetioničarki s Dakse je pronađen u knjizi "Svjetionički libar mali" autora Vedrana Trgovčića.)

BRODI/ONA > ZAGREB:

BRODI/ONA "PRIČIN ILI PORINUĆE"

PERFORMATIVNA AKCIJA IMENOVANJA I PORINUĆA BRODICE

"RENATA HORVAT"

Zg kormilarka oko svijeta

PETRA KLIBA

kuma, prva hr. regatna Jedriličarka oko svijeta

"RADI/ONA"

ili "GDJE NASTAJE FLOTA BRODI/ONA"

RAD G/RADI GRAD

(2023.)

/ SKUPNA IZLOŽBA "VIDLJIVE" THE VISIBLE ONES * 18.05.23.-01.10.23. u organizaciji MUZEJ SUVREMENIH UMJETNOSTI ZAGREB; u suradnji s Umjetničkom galerijom Dubrovnik, Muzejom likovnih umjetnosti Osijek, Galerijom umjetnina Split i Muzejom moderne i suvremene umjetnosti Rijeka. Izložbom se daje pregled recentnog stvaralaštva umjetnica. Projektom se želi ukazati na suvremenu likovnu produkciju autorica koja je visokih dometa, ali slabo vidljiva. Projekt Vidljive potaknut je činjenicama proizašlim iz istraživanja o zastupljenosti umjetnica u zbirkama, javnim prostorima i galerijama, te općenito na tržištu umjetnina (prema statističkim podacima umjetnice uspijevaju dosegnuti tek deset posto zastupljenosti). Uzimajući u obzir navedene podatke i nužnost promjene dosadašnjih paradigmi kustosice su se okupile oko inicijative za realizaciju projekta koji bi kroz timski rad i umrežavanje srodnih institucija omogućio postizanje cjelovitog i što boljeg rezultata projekta i jačanje svjesnosti o važnosti jednakosti i istih mogućnosti i promidžbe produkcije autorica na polju vizualnih umjetnosti. Uz Martinu Munivrano (MSU, Zagreb), autoricu projekta i koncepcije, na projektu kao stručne suradnice i kustosice sudjeluju: Jasminka Babić (GU Split), Vilma Bartolić (u suradnji s Brankom Benčić i Dianom Zrilić, MMSU, Rijeka), Valentina Radoš (MLU, Osijek), Rozana Vojvoda (UGD, Dubrovnik), Ana Škegro (MSU, Zagreb) za izvedbeni i diskurzivni program, Branka Benčić (MMSU, Rijeka) za filmski program.

Niz godina istražujem položaj žena u pomorstvu, a od 2018. godine, „samostalno, svojim rukama, gradim vlastite "utopijske" brodice kao funkcionalnu mobilnu interaktivnu instalaciju u stalnoj izgradnji i nadogradnji: flotu BRODI/ONA.“ Rad BRODI/ONA osim izgradnje brodice uključuje i simbolična porinuća brodice, te intervencije u pomorske muzeje u vidu alternativnih muzejskih legendi koje ukazuju na zanimljive, uglavnom gotovo potpuno nepoznate žene iz povijesti pomorstva. Intervenirajući tako u samu povijest pomorstva., simbolično se postavlja pitanje: “Ima li mjesta za žene u povijesti pomorstva?” (nastavljajući se na znanstveni rad Hanna Hagmark-Cooper, Åland Maritime Museum, Finland : “Is there a place for women in maritime history?”) U Muzeju suvremenih umjetnosti u Zagrebu, u sklopu izložbe VIDLJIVE / THE VISIBLE ONES * izložena je sedma brodice flote BRODI/ONA „Eudoksija Kustrić“ nazvana po svjetioničarki s Dubrovačkog otočića Daksa (1901.g.), koju sam sagradila od metli koje sam u tu svrhu prikupila od Dubrovkinja, Dubrovčana gostiju i prijatelja kao odgovor na provokaciju jednog meštra. Brodica je porinuta u Dubrovniku 2022.god u sklopu izložbe u Art radionici Lazareti, a imenovala ju je kuma, kapetanica kruzera SERENA MELANI.

PERFORMATIVNA AKCIJA / BRODI/ONA “PRIČIN ILI PORINUĆE” // RADI/ONA “ili gdje nastaje flota BRODI/ONA?” / U sklopu popratnog programa izložbe VIDLJIVE / THE VISIBLE ONES* Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu, u nedjelju 03.09. u 16.30 h, na lokaciji 45°47'08"N 15°59'01"E, se održala performativna akcija – ceremonija imenovanja i porinuća novosagrađene brodice, kuma brodice, regatna jedriličarka PETRA KLIBA, prva među hrvatskim jedriličarkama i jedriličarima koja je oplovila svijet u sklopu regate, i to već s 19. godina, imenovala je osmu brodicu flote BRODI/ONA > “RENATA HORVAT”. Imenovala je u čast Zagrebačkoj kormilarki, prvoj ženi s ovih prostora koja je oplovila svijet kao član posade jedrilice Besa od 1965.-67. god. Brodicu je porinula POSADA UMJETNICA : Nikolina Butorac, Natalija Škalić, Maja Marković, Teuta Gatolin, Doriana Cohen, Hana Veček . Svi su bili pozvani da svojim prisustvom i druženjem uveličaju ceremoniju i požele Renati da plovi pod sretnom zvijezdom. Akcija se nastavila kao posjet ateljeu RADI/ONA, Palmotićevea 49, Zagreb, u kojoj gradim flotu brodice BRODI/ONA, flotu u čast ženama koje su unatoč zabranama i predrasudama

plovile morima, gradile brodove i istraživale morski svijet, kroz povijest do danas.

*Novosagrađena brodica je dobila ime u čast Zagrebačkoj kormilarki **RENATI HORVAT** (1918.-2016.) koja je oplovila svijet 1965.-1967. kao ravnopravni član posade jedrilice "Besa". Posadu Bese su činili suprug i književnik Joža Horvat, sin Marko Horvat, inženjer Života Žika Pavlović i Vlado Hrlić. Renata Horvat je "prva žena s ovih prostora koja je oplovila svijet, nekada je bila prva iz Jugoslavije, danas je prva Hrvatica koja je to učinila i već po tome je zaslužila da uđe u povijest svjetskih putnika i svjetskih putovanja. Nesvakidašnja, hrabra i skromna žena, velika svjetska putnica, koja je uvijek izbjegavala slavu, popularnost ili ne daj bože glamour, koja je uvijek više voljela svoj jedrenjak i svoj vrt nego svjetla pozornice" (Telegram, Aris Angelis). Brodicu je imenovala kuma: pulska jedriličarka **PETRA KLIBA** (rođ.1976.) koja je s tek napunjenih 19 godina života, oplovila svijet u regati kao > prva i jedina od hrvatskih jedriličarki i jedriličara. 1996. god Petra je startala 11-mjesečnu regatu Hong Kong Challenge Round the World Race kao kormilarka i vođa gvardije na austrijskom brodu "City of Wr.Neustadt". Osam je puta bila Prvakinja Hrvatske u različitim klasama. Osvojila je Circumnavigators Award za oplovljenje zemaljske kugle, 13 Barcolana (4. najbolje mjesto), 2007.g. kao co-skipper i vođa guardije Njemačke jedrilice KPMG, sudjelovala je u regati HSH Nordbank Atlantik challenge od američkog Newporta do Hamburga s 14 žena i tako po četvrti puta oplovila Atlantik. 2008. je s istim ženskim timom preplovila Baltic u regati. 22. na ISAF ljestvici ženskog dvobojskog jedrenja, predvodila je hrvatski ženski olimpijski dvoboj team prema Olimpijskim igrama London 2012. Osnivačica je više ženskih timova diljem svijeta, trenerica i taktičar diljem Europe na Svjetskim i Europskim prvenstvima u ORC-u i monotipu.*

*Brodicu u čast Renati Horvat sagradila sam u svom ateljeu **RADI/ONA od daske sakupljenih sa z/grada oštećenih u potresu.** "U Zagrebu koji je trenutno jedno veliko grad-ilište, sakupljala sam daske da ih ugradim u brod, nosila ih u svoje brodo-grad-ilište / u radionu, u kojoj radi / ona cijelu flotu Brodi/ona, g-radi-ona brodove, za to koristi i podove i krovove sakupljene na gradilištima u potresu stradalog grada. Od dasaka sakupljenih po gradu kao posljedica potresa, građevine tj. građu tj. grad stradao u potresu sam u-g/rad-ila u ovu brodicu... ponajviše daske iz Muzeja za Umjetnost i obrt... obnoviti Muzej za Umjetnost i obrt u Grad za umjetnost i obrt, pretvoriti sve prazne prostore u radne prostore.. prostore za umjetnost i obrt.. RAD G-RADI G/RAD, / RADI/ONA je preduvjet flote BRODI/ONA, ona je i G/RADI/ONA : radni prostor u kojem sam U-GRAD-ILA GRAD U BROD, u brodicu, u čast Zagrebačkoj kormilarki Renati Horvat. " radi/ona > radiona > radi > gradi > građa > zgrada > grad > RAD >> rad g/radi grad brodog/radilište >> "Ugrađujem gRAD u brod, brod u gRAD"*

